

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNIĄ

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

miejsce
na naklejkę
z kodem

dysleksja

EGZAMIN

W KLASIE TRZECIEJ GIMNAZJUM
CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA

HISTORIA I WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw zadań zawiera 22 strony (zadania 1–24). Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
3. Rozwiązania zadań zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
4. W arkuszu znajdują się różne typy zadań. Do niektórych zadań są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Tylko jedna z nich jest poprawna. Wybierz ją i zaznacz znakiem ✕, np.:

A.   ✕   C.   D.

5. W niektórych zadaniach zdecyduj, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe i zaznacz znakiem ✕ wybraną odpowiedź, np.:

✕	F
---	---

    lub

✕	N
---	---

6. Jeśli się pomylisz, otocz znak ✕ kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.:

A.   (✕)   C.   ✕

7. Pozostałe zadania wykonuj zgodnie z poleceniami.

8. Pisząc odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsce opatrzone napisem **Brudnopis**. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

KWIECIEŃ 2012

**Czas pracy:
do 80 minut**

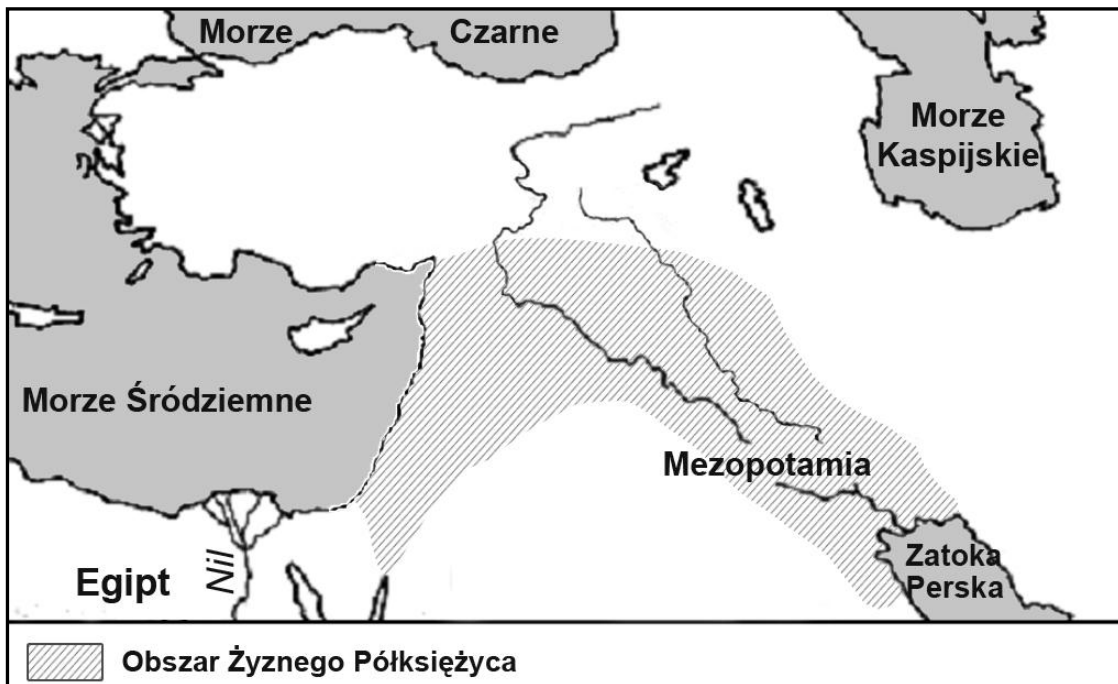

Powodzenia!

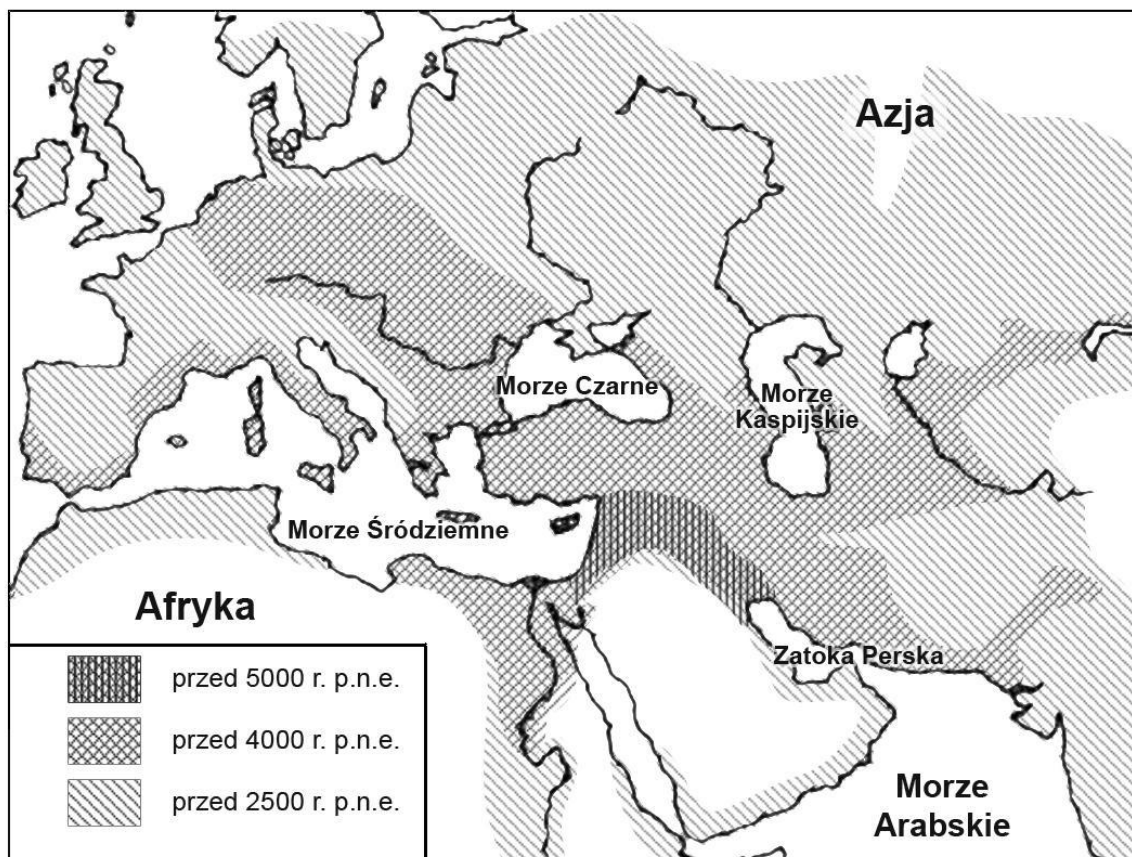
GH-H4-122

Mapy do zadań 1. i 2.

Najstarsze obszary rolnicze

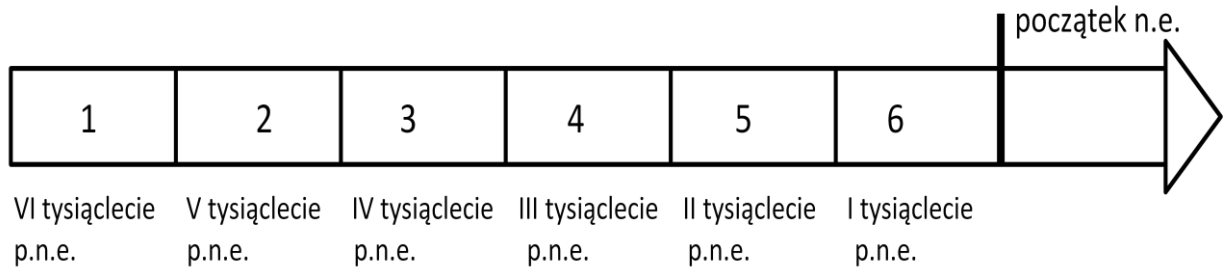

Rozprzestrzenianie się kultury neolitycznej

Na podstawie: J.M. Roberts, *Ilustrowana historia świata. Pierwsi ludzie. Pierwsze cywilizacje*, t.1, Łódź 1986.

Taśma chronologiczna do zadania 1.

Zadanie 1.

Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

Okres, w którym kultura neolityczna pojawiła się na terenie Egiptu, oznaczony jest na taśmie chronologicznej numerem

- A.** 1.   **B.** 2.   **C.** 3.   **D.** 4.

Zadanie 2.

Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

Obie mapy informują, że początki rolnictwa związane są z obszarem

- A.** Afryki Południowej.
B. Europy Zachodniej.
C. Bliskiego Wschodu.
D. basenu Morza Czarnego.

Ilustracje do zadania 3.

Źródło: www.romanum.historicus.pl

Źródło: www.musique09.free.fr

Zadanie 3.

Wybierz cywilizację, dla której charakterystyczne są budowle przedstawione na ilustracjach, i wskaż uzasadnienie wyboru. Zaznacz literę A albo B oraz numer 1, 2 albo 3.

A.	Cywilizacja grecka,	gdyż wówczas w architekturze rozpowszechniło się zastosowanie	1.	kolumn.
	B.		Cywilizacja rzymska,	2.
3.				tympanonu.

Zadanie 4.

Spośród wydarzeń oznaczonych literami A–D wybierz wydarzenie chronologicznie pierwsze i wydarzenie chronologicznie ostatnie. W tabeli zaznacz litery, którymi oznaczono wybrane wydarzenia.

4.1.	Wydarzenie chronologicznie pierwsze	A	B	C	D
4.2.	Wydarzenie chronologicznie ostatnie	A	B	C	D

A. Koronacja cesarska Karola Wielkiego w Rzymie.

B. Ucieczka Mahometa z Mekki do Medyny.

C. Podział Cesarstwa Rzymskiego na Wschodnie i Zachodnie.

D. Rozłam w Kościele, zwany schizmą wschodnią.

Tekst źródłowy do zadań 5. i 6.

Również i to uważamy za godne przekazania pamięci, że za jego czasów cesarz Otto Rudy przybył do [grobu] św. Wojciecha dla modlitwy i pojednania, a zarazem w celu poznania sławnego Bolesława, jak o tym można dokładniej wyczytać w księdze o męczeństwie [tego] świętego. Bolesław przyjął go tak zaszczytnie i okazale, jak wypadało przyjąć króla, cesarza rzymskiego i dostojnego gościa.

Na podstawie: Anonim tzw. Gall, *Kronika polska*, przekład Romana Grodeckiego, Wrocław 1982.

Zadanie 5.

Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

Wymienieni w tekście Bolesław i Otto Rudy to

- A. Bolesław Chrobry i Otton I.
- B. Bolesław Śmiały i Otton I.
- C. Bolesław Chrobry i Otton III.
- D. Bolesław Śmiały i Otton III.

Zadanie 6.

Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

Opisane wydarzenie miało miejsce

- A. w Gnieźnie.
- B. w Poznaniu.
- C. w Krakowie.
- D. we Wrocławiu.

Ilustracje do zadania 7.

Źródło: mapy.pomocnik.com

Źródło: poczta-polska.pl/mw

3.

Źródło: agatatoll.wordpress.com

4.

Źródło: zamosc.mapofpoland.pl

Zadanie 7.

Oceń, czy zdania dotyczące ilustracji są prawdziwe, czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

Obiekty przedstawione na ilustracjach 1. i 2. są typowymi przykładami architektury klasycystycznej.	P	F
Obiekty przedstawione na ilustracjach 3. i 4. zbudowano w stylach charakterystycznych dla średniowiecza.	P	F

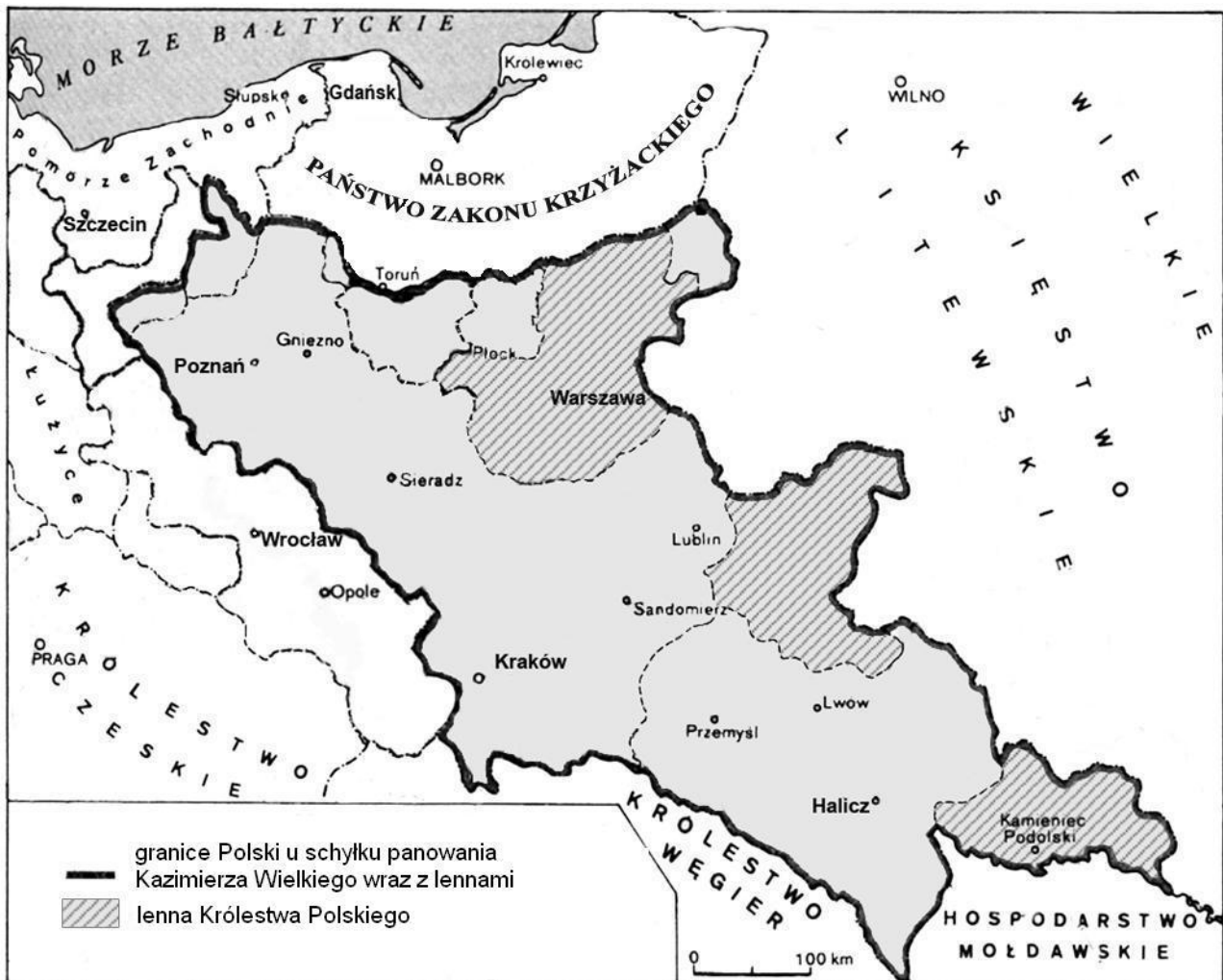
Mapy do zadań 8. i 9.

Mapa A

Na podstawie: T. Jurek, *Dzieje średniowieczne*, Warszawa 1999.

Mapa B

Na podstawie: H. Manikowska, J. Tazbirowa, *Historia. Średniowiecze*, Warszawa 1998.

Zadanie 8.

Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

Z analizy obu map wynika, że pomiędzy panowaniem Bolesława Krzywoustego a panowaniem Kazimierza Wielkiego

- A. sprowadzono Krzyżaków na ziemie polskie.
- B. powstała Rzeczypospolita Obojga Narodów.
- C. schryścianizowano Mazowsze i Małopolskę.
- D. włączono Małopolskę do Rusi.

Zadanie 9.

Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

W chwili śmierci Kazimierza Wielkiego ziemie, które pozostały poza granicami państwa polskiego, to:

- A. Wielkopolska, Pomorze Gdańskie i Mazowsze.
- B. Mazowsze, Małopolska i Pomorze Zachodnie.
- C. Małopolska, Wielkopolska i Śląsk.
- D. Pomorze Zachodnie, Pomorze Gdańskie i Śląsk.

Zadanie 10.

Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

W okresie panowania Bolesława Krzywoustego monarchia miała charakter patrymonialny, na co wskazuje

- A. prowadzenie wojny z władcą niemieckim Henrykiem V.
- B. podzielenie państwa pomiędzy swoich synów.
- C. przyłączenie Pomorza Gdańskiego do państwa polskiego.
- D. wysłanie misji chrystianizacyjnych na Pomorze Zachodnie.

Zadanie 11.

Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

Szereg, w którym uporządkowano chronologicznie wydarzenia dotyczące odkryć geograficznych, to:

- A. odkrycie Ameryki przez Krzysztofa Kolumba → wyprawa Ferdynanda Magellana dookoła Ziemi → zdobycie Konstantynopola przez Turków.
- B. zdobycie Konstantynopola przez Turków → wyprawa Ferdynanda Magellana dookoła Ziemi → odkrycie Ameryki przez Krzysztofa Kolumba.
- C. wyprawa Ferdynanda Magellana dookoła Ziemi → zdobycie Konstantynopola przez Turków → odkrycie Ameryki przez Krzysztofa Kolumba.
- D. zdobycie Konstantynopola przez Turków → odkrycie Ameryki przez Krzysztofa Kolumba → wyprawa Ferdynanda Magellana dookoła Ziemi.

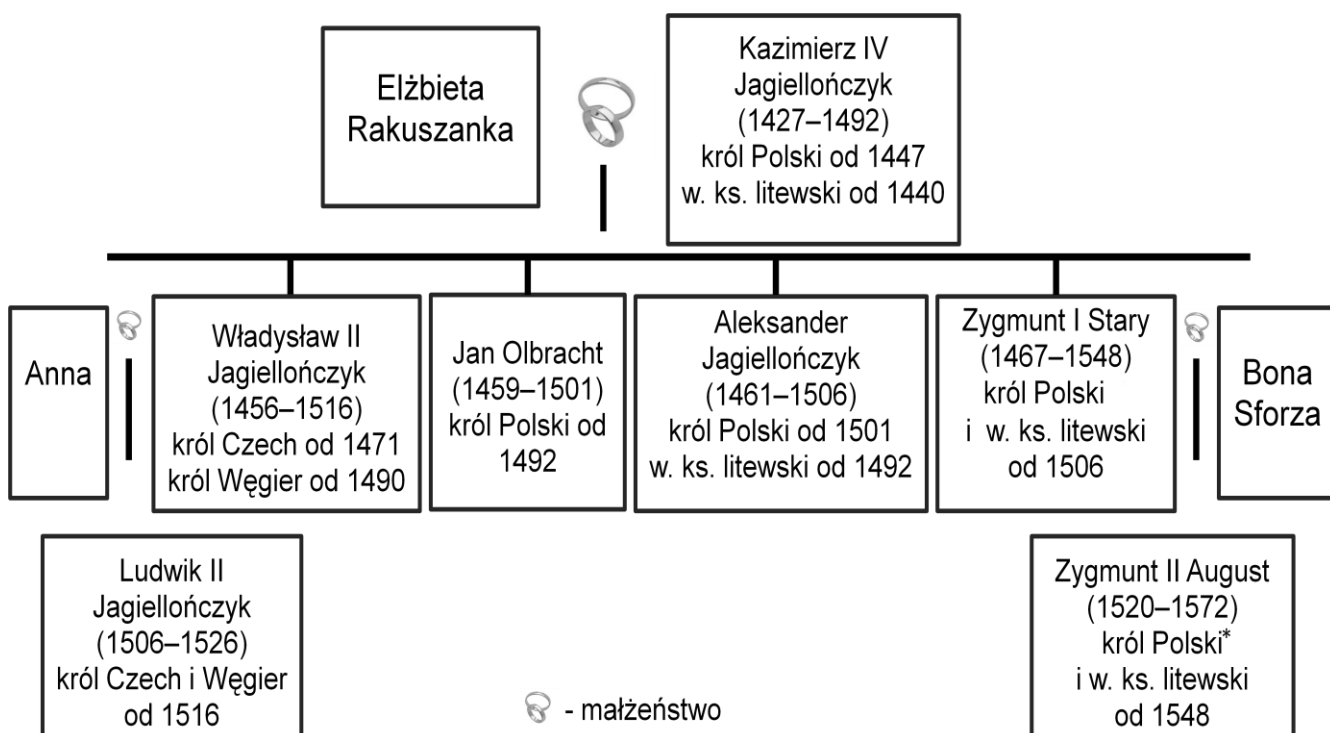
Zadanie 12.

Uzupełnij tekst, przyporządkowując do każdego zdania właściwą odpowiedź spośród oznaczonych literami A–C.

Rok 1517 uznaje się za jedną z dat otwierających epokę **12.1.** _____. W tym samym roku **12.2.** _____ ogłosił 95 tez. Wydarzenie to, uznawane za początek reformacji, miało miejsce **12.3.** _____.

- 12.1.** A. średniowiecza   B. nowożytną   C. współczesną
12.2. A. Henryk VIII   B. Jan Kalwin   C. Marcin Luter
12.3. A. we Francji   B. w Niemczech   C. w Szwajcarii

Tablica genealogiczna Jagiellonów do zadania 13.

* Zygmunt August został koronowany w 1530 r.

Zadanie 13.**Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.**

Tablica genealogiczna zawiera informację o władcy, który

- A. zmarł w XIV wieku.
- B. był bratem Elżbiety Rakuszanki.
- C. był wnukiem króla Czech i Węgier.
- D. przejął po śmierci ojca władzę w dwóch królestwach.

Tabela do zadania 14.**Władcy państw zaborczych**

Rosja		Prusy		Austria	
Władca	Lata panowania	Władca	Lata panowania	Władca	Lata panowania
Katarzyna II	1762–1796	Fryderyk II Wielki	1740–1786	Maria Teresa	1740–1780
Paweł I	1796–1801	Fryderyk Wilhelm II	1786–1797	Józef II	1765–1790
Aleksander I	1801–1825	Fryderyk Wilhelm III	1797–1840	Leopold II	1790–1792
Mikołaj I	1825–1855	Fryderyk Wilhelm IV	1840–1861	Franciszek II*	1792–1835

* po 1804 r. panował jako Franciszek I

Zadanie 14.**Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.**

Wśród władców dokonujących III rozbioru Polski byli

- A. Fryderyk II Wielki i Maria Teresa.
- B. Fryderyk Wilhelm III i Katarzyna II.
- C. Katarzyna II i Fryderyk Wilhelm II.
- D. Paweł I i Józef II.

Zadanie 15.

Każdemu wydarzeniu podanemu w tabeli przyporządkuj przyczynę – wybierz ją spośród oznaczonych literami A–D. W każdym wierszu tabeli zaznacz literę, którą oznaczono wybraną przyczynę.

15.1.	Wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych w latach 1775–1783.	A	B	C	D
15.2.	Wybuch rewolucji francuskiej w 1789 roku.	A	B	C	D
15.3.	Wojna secesyjna w Stanach Zjednoczonych w latach 1861–1865.	A	B	C	D

- A. Spór pomiędzy Francją a Habsburgami o dominację w Europie.
- B. Wzrost niezadowolenia z absolutnych rządów Ludwika XVI.
- C. Dążenie mieszkańców kolonii do uniezależnienia się od Wielkiej Brytanii.
- D. Konflikt między przemysłową Północą a niewolniczym Południem.

Ilustracja i mapa do zadania 16.

Napis na ilustracji brzmi:
 Maria Skłodowska-Curie. Warszawianka, rocznik 1867. Wystąpienia publiczne zaczynała od słów: „Urodziłam się w Warszawie...”.
 Jedyna w historii podwójna noblistka. Odkryła pierwiastki rad i polon, za co 100 lat temu – w 1911 roku – uhonorowano ją Nagrodą Nobla.

Na podstawie: www.rozbiory-polski.yoyo.pl

Zadanie 16.

Uzupełnij tekst, przyporządkowując do każdego zdania właściwą odpowiedź spośród oznaczonych literami A–C.

Maria Skłodowska-Curie otrzymała Nagrody Nobla z fizyki i **16.1.** _____. Rodzinne miasto uczonej w wyniku III rozbioru znalazło się w granicach **16.2.** _____. Z tekstu wynika, że rysunek na murze pochodzi z **16.3.** _____.

16.1. A. chemii	B. biologii	C. medycyny
16.2. A. Austrii	B. Prus	C. Rosji
16.3. A. I połowy XX w.	B. II połowy XX w.	C. I połowy XXI w.

Tekst do zadania 17.

Nie umiem powiedzieć, w jakim wieku dziecko przyswaja sobie pojęcia polityczne; ale zdaje się, że takie chwytane z powietrza słowa, jak Moskale, żandarm, Cytadela, Apuchtin, niosły z sobą najwcześniejsze obrazy, spowijające beztroskie dzieciństwo atmosferą nieuchwytnej grozy.

Byłem brzdącem, kiedy rodzice przeprowadzili się. Inny klimat, żadnego widocznego ucisku – Mickiewicz w szkole, Kościuszko, Polska na co dzień i od święta. Wszystkie tamte pojęcia stały się nagle nieaktualne.

Na podstawie: T. Boy-Żeleński¹, *Znaszli ten kraj?...*, Wrocław 2004.

¹ Tadeusz Żeleński, pseudonim literacki Boy (1874–1941) – polski pisarz, poeta-satyryk, lekarz, działacz społeczny.

Zadanie 17.

Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

Autor wraz z rodzicami przeniósł się z ziem będących pod panowaniem

- A. pruskim na ziemie znajdujące się pod panowaniem rosyjskim.
- B. rosyjskim na ziemie znajdujące się pod panowaniem pruskim.
- C. austriackim na ziemie znajdujące się pod panowaniem rosyjskim.
- D. rosyjskim na ziemie znajdujące się pod panowaniem austriackim.

Zadanie 18.

Oceń, czy zdania dotyczące ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX wieku są prawdziwe, czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

Rewolucja przemysłowa przyspieszyła ekspansję kolonialną państw europejskich.	P	F
Rywalizacja między mocarstwami kolonialnymi była jedną z przyczyn wybuchu I wojny światowej.	P	F

Tekst do zadania 19.

Ustawa konstytucyjna Królestwa Polskiego z dnia 27 XI 1815 r.

Art.1. Królestwo Polskie jest na zawsze połączone z Cesarstwem Rosyjskim.

Art.2. Stosunki cywilne i polityczne, które jemu naznaczamy, jako też i związki to połączenie ustalić mające, objęte są niniejszą ustawą, którą mu nadajemy.

Art.3. Korona Królestwa Polskiego jest dziedziczną w osobie naszej i naszych potomków, dziedziców i następców podług porządku następstwa, ustanowionego dla tronu cesarsko-rosyjskiego.

Art.4. Ustawa konstytucyjna oznacza sposób i prawidła sprawowania władzy najwyższej.

Art.5. Król w przypadku swej nieprzytomności mianuje namiestnika, który powinien mieszkać w Królestwie. Namiestnik podług woli odwołanym być może.

Źródło: *Dziennik Praw Królestwa Polskiego z 1815*, t. I.

Zadanie 19.

Oceń, czy zdania są prawdziwe, czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

Według cytowanej ustawy każdy kolejny car miał być królem Polski.	P	F
Namiestnika Królestwa Polskiego powoływał i odwoływał król.	P	F

Tekst do zadania 20.

Akt 5 listopada 1916 r. (fragment)

Przejęci niezłomną ufnością w ostateczne zwycięstwo ich broni i życzeniem powodowani, by ziemie polskie, przez waleczne ich wojska ciężkimi ofiarami panowaniu rosyjskiemu wydarte, do szczęśliwej wywieść przyszłości, Jego Cesarska i Królewska Mość Cesarz Austrii i Apostolski Król Węgier oraz Jego Cesarska Mość Cesarz Niemiecki ułożyli się, by z ziem tych utworzyć państwo samodzielne z dziedziczną monarchią i konstytucyjnym ustrojem. Dokładniejsze oznaczenie granic zastrzega się. Nowe Królestwo znajdzie w łączności z obu sprzymierzonymi mocarstwami rękojmię potrzebne do swobodnego sił swych rozwoju.

Źródło: *Polska w latach 1864–1918. Wybór tekstów źródłowych do nauczania historii*, red. A. Galos, Warszawa 1997.

Zadanie 20.

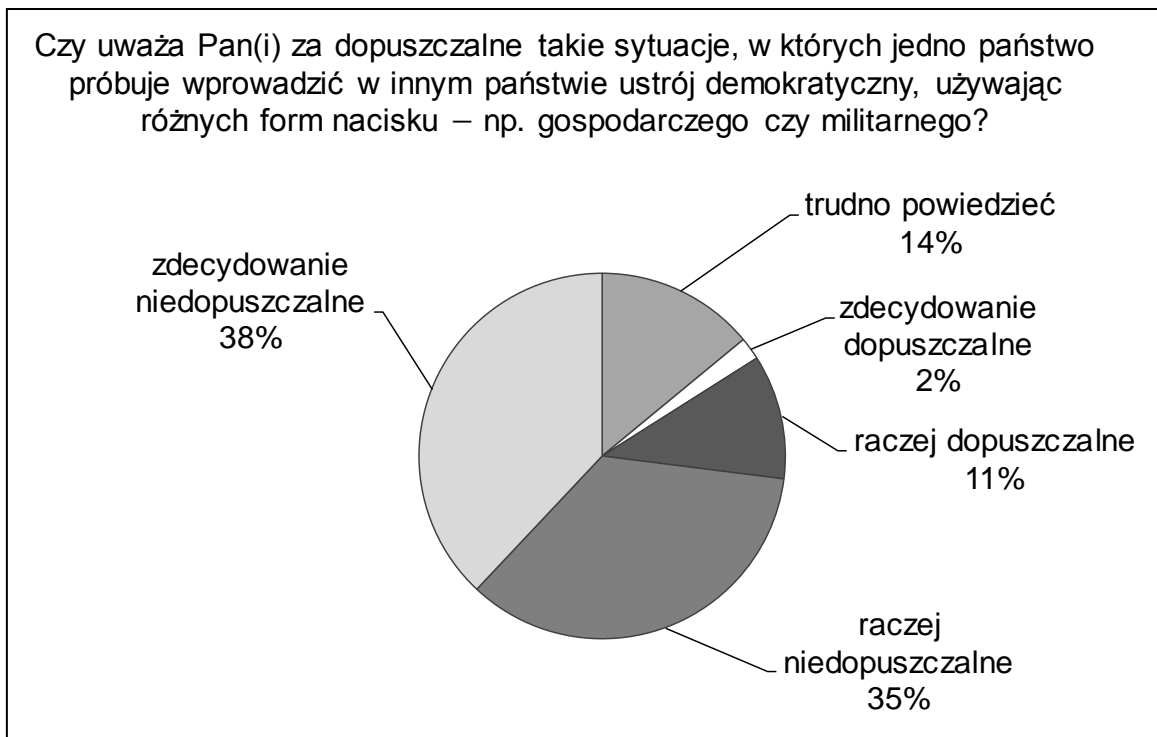
Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

Z treści przytoczonego fragmentu *Aktu 5 listopada* wynika, że zamierzano

- A. nadać autonomię ziemiom polskim należącym do Austrii.
- B. utworzyć państwo polskie na ziemiach odebranych Rosji.
- C. przekazać Polakom władzę na ziemiach polskich zaboru pruskiego i austriackiego.
- D. odbudować niepodległą Polskę w granicach przedrozbiorowych.

Diagram do zadania 21.

Wyniki badania CBOS na temat „Postawy wobec demokracji, jej rozumienie i oceny”

Na podstawie: *Postawy wobec demokracji, jej rozumienie i oceny*, Komunikat z badań CBOS, BS/60/2010.

Zadanie 21.

Oceń, które z zdań dotyczących wyników badania opinii publicznej jest falszywe. Zaznacz F przy zdaniu fałszywym.

1.	Większość respondentów jest przeciwna temu, by jedno państwo wprowadzało demokrację w innym państwie, używając różnych form nacisku.	F
2.	Większość badanych to osoby, które nie potrafiły bądź nie chciały odpowiedzieć na pytanie ankietera.	F
3.	Ze stosowaniem różnych form nacisku przez państwo w celu wprowadzenia w innym państwie ustroju demokratycznego zgadza się 13% ankietowanych.	F

Tekst do zadania 22.

Klienci jednego z banków uważają, że sposób wykonywania umów o kredyt hipoteczny przez bank w rażący sposób narusza ich interesy. Żeby dojść swoich praw, postanowili zwrócić się do właściwej instytucji, aby w ich imieniu wystąpiła ona jako powód w postępowaniu sądowym.

Zadanie 22.

Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

Właściwe kompetencje do udzielenia pomocy klientom w opisanej sprawie ma

- A. rada gminy.
- B. urząd skarbowy.
- C. rzecznik konsumentów.
- D. związek zawodowy bankowców.

Zadanie 23.

Dokończ zdanie – wybierz właściwą odpowiedź.

Zadaniem Trybunału Konstytucyjnego jest

- A. orzekanie kar wobec posłów za naruszenie konstytucji.
- B. sprawowanie nadzoru nad działalnością sądów powszechnych.
- C. sprawowanie ochrony konstytucyjnej nad niezależnością sądów.
- D. orzekanie w sprawie zgodności ustaw i umów międzynarodowych z ustawą zasadniczą.

Zadanie 24.

Każdej zasadzie państwa demokratycznego przyporządkuj odpowiedni artykuł Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – wybierz go spośród oznaczonych literami A–D. W każdym wierszu tabeli zaznacz literę, którą oznaczono wybrany artykuł.

24.1.	Zasada pluralizmu politycznego.	A	B	C	D
24.2.	Zasada podziału władzy.	A	B	C	D
24.3.	Zasada suwerenności narodu.	A	B	C	D

- A.** Art. 3. Rzeczpospolita Polska jest państwem jednolitym.
- B.** Art. 4.1. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu.
- C.** Art. 10.2. Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały.
- D.** Art. 11.1. Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych [...].

Brudnopis

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....